

To flertall

Taler

Finn Gustavsen

Dato

20 august 1963

Sted

Stortinget

- 1 Det er ikke Sosialistisk Folkeparti som har skapt Kings Bay-saken og fare for et regjeringsskifte. Vi har intet medansvar verken for at gruvedriften kom i gang igjen i 1956 etter tre store ulykker, eller for at de betingelser Stortinget satte for driften, ikke ble oppfylt. Vi har heller intet medansvar for at gruvedriften må
- 5 innstilles etter en ny ulykke, etter at staten har tapt 70 mill. kroner. Heller ikke har vi noe ansvar for at Regjeringen ikke har behandlet saken forsvarlig overfor Stortinget.

- Hvorfor må jeg understreke dette? Jo, fordi jeg tror at mange vanlige avislesere i
- 10 dette land må ha fått det bestemte inntrykk at i denne saken er det egentlig Sosialistisk Folkeparti som er den store synder.

- Da Oslo faglige samorganisasjon forleden avviste et krav om to talere på et møte som skulle holdes om denne saken, skjedde det med følgende ord fra en ledende
- 15 arbeiderpartimann: «Sosialistisk Folkeparti bør ikke få noen råd og vink om hvordan det skal løse alle de problemene som det selv har rotet seg opp i . . .» Det er bare ett av de utallige eksempler på den arrogante holdning man har funnet i Arbeiderpartiet og dets presse.

- 20 Uansett hva utfallet av denne saken måtte bli, er det grunn til allerede nå å understreke den historiske innsats som er gjort av regjeringen Gerhardsens parti og presse for å overbevise Sosialistisk Folkeparti om at regjeringen Gerhardsen ikke fortjener tillit. Det er modig gjort når man ligger i en hengemyr, å uttrykke sin forakt for den man ber om hjelp fra - men klokt er det ikke.

25

Til tross for dette har vårt parti søkt å nå fram til en saklig og samvittighetsfull vurdering av denne saken, og betingelsen for dette var at vi på et tidlig tidspunkt måtte holde oss utenfor den hete pressedebatt som alle de andre partiene har hatt i gang. Det vi uttalte, ble gjengitt, ikke slik vi mente det, men slik den

enkelte avis ønsket at vi hadde ment det, ut fra sitt politiske syn. Og så het det at vi var stemmetellere som ikke kunne bestemme oss, som satt med en prestekrageblomst i hendene og sa: Skal, skal ikke, skal, skal ikke . . .

- 35 Jeg har tatt opp dette fordi jeg kan være enig med statsministeren i at det står ikke så bra til i norsk presse, verken i Arbeiderpartiets presse eller den øvrige borgerlige presse. Men jeg må tilføye at hvis jeg var så hårsår som landets statsminister overfor hva som står i aviser, da ville jeg sterkt overveie å trekke meg ut av det politiske liv. Statsministeren får nå oppleve en pressehets som er
- 40 lik den som vårt parti har fått oppleve fra første stund vårt parti begynte å eksistere, og først og fremst fra statsministerens egen presse. I denne saken rammes statsministeren bare av den borgerlige pressen. Vi rammes med de samme ukvemsord av begge deler av pressen. Vi skulle altså teoretisk ha det dobbelt så vondt som statsministeren. Statsministeren føler seg maktesløs, sa
- 45 han. Statsministeren har 40 dagsaviser, 74 representanter i Stortinget og regjeringsmakt. Stakkar! Jeg føler meg ikke maktesløs. Vi er to i Stortinget, vi har én ukeavis - «Orientering» - og den er god.

- Men jeg vil spørre, og nå er jeg dypt alvorlig: Er det verdig av landets
- 50 statsminister i en sak og en situasjon som denne å holde et innlegg som i det vesentlige er polemikk mot det som skrives i de verste av de aviser vi har her i landet?

- Jeg har nevnt dette med ulykken også fordi det har noe med
- 55 stortingsrepresentanters rettigheter og plikter til å ta uavhengige og saklige standpunkter å gjøre. Som representant i denne sal skylder jeg ikke offentligheten, verken pressen, kringkastingen eller fjernsynet, noen forhåndsforklaring på min stemmegivning, verken en måned, en uke eller en time i forveien. Jeg har én plikt når jeg ble nektet å delta i spesialkomiteen, og
- 60 det er å vurdere alle sider ved saken og ta standpunkt i min tur i Stortinget. Jeg skal nå legge fram mitt standpunkt:

- Gjennomgangstemaet i Arbeiderpartiets argumentasjon har i denne saken vært at det her foreligger en kynisk utnyttelse av en tragisk ulykke, som et middel i en
- 65 politisk storm mot en uskyldsren regjering. Jeg kan ikke svare for andre. For meg selv kan jeg svare at her er det ikke snakk om noen politisk utnyttelse. Er det en følelse jeg ikke har i denne stund, er det en lystfølelse av at her er det noe man kan utnytte og tjene politisk på. Ulykken er bare denne sakens uhyggelige

70 bakgrunn. Det saken gjelder, er brudd på sikkerhetsbestemmelsene i Kings Bay, Regjeringens unnlatelsesansvar og Regjeringens kritikkverdige behandling av saken. Etter mitt syn er det Regjeringen - og jeg er blitt bestyrket etter statsministerens innlegg - som her utnytter ulykken. Det er Regjeringen og dens parti som prøver å skjerme seg mot kritikk bak ulykken. Det er de som beskylder
75 andre for å utnytte ulykken, de som bruker ulykken til å dekke over sakens realitet. Det er de som prøver å gjøre dette til en sak om en arbeidsulykke, og som henger martyrglorien på seg selv for det. Jeg har følelsen av at de holder de forulykkede foran seg som et skjold og sier: Angriper dere oss, angriper dere de stakkars døde.

80

Saken her i Stortinget gjelder ikke selve ulykken, verken dens årsaker eller om noen embets- eller tjenestemann har gjort seg skyldig i straffbart eller kritikkverdig forhold. Tragedien i Kings Bay er blitt foranledningen til at søkelyset er blitt rettet mot Regjeringen, og at den må stå til rette her i Stortinget
85 for sitt forhold til Kings Bay-saken. Den må tåle den kritikk som Stortinget uttaler, og den må ta konsekvensen av det ansvar Stortinget finner det rett og riktig å gjøre gjeldende.

Når det gjelder den konkrete kritikk som kan rettes mot Regjeringen og de enkelte statsråder for deres forhold i Kings Bay-saken og grunnlaget for denne kritikk, er jeg på de vesentlige punkter enig i og kan slutte meg til det som er anført i innstillingen fra felleskomiteens mindretall. For min egen del vil jeg legge til at når Stortinget den 20. mars 1956 tok ansvaret for å fatte vedtak om gjenopptaking av driften i Kings Bay trass i de tre tidligere, alvorlige ulykker,
95 skjedde det i tillit til Regjeringens forsikring om at det ville være «en ufravikelig forutsetning at driften kan foregå under en forsvarlig grad av sikkerhet.»

Til tross for dette var Stortinget framsynt nok til å ta enda en sikkerhetsforanstaltning: Stortinget knyttet meget presise vilkår til vedtaket. I disse vilkår ble sikkerhetskravene konkretisert, og sikkerheten ble gitt fortrinnet
100 framfor alle andre hensyn. Stortingets hensikt med dette var klar. Hensikten var å sikre at selve driftsopplegget skulle preges av at sikkerheten skulle ha første prioritet, også på bekostning av forretningsmessig lønnsomhet. Ethvert styre vil jo være tilbøyelig til å søke det best mulige forretningsmessige resultat; det er jo
105 oftest i kroner og øre at styrets arbeid blir vurdert. Et styre vil derfor lett komme til å nytte de mest forretningsmessige lønnsystemer, i dette tilfellet tydeligvis akkordarbeid. Om dette er forenlig med å sette sikkerheten i høysetet, kan være

110 et tvilsomt moment som departementet etter stortingsvedtaket burde ha overveiet.

Et styre vil også lett la planer om systematisk opplæring ligge, fordi det nå engang koster penger. At systematisk opplæring har vært krevd etter tidligere ulykker, kommer for et styre lett i bakgrunnen.

115

Stortingets vedtak tok nettopp sikte på å hindre at selskapets styre falt for slike og lignende fristelser, og det ble en konstitusjonell plikt for regjering og statsråd å føre en aktiv kontroll på dette felt.

120 Etter stortingsvedtaket var forholdet med andre ord at driften i Kings Bay under utilfredsstillende sikkerhetsforhold kunne gi grunnlag for å gjøre parlamentarisk ansvar gjeldende. Trass i dette lot Regjeringen stort sett alt forbli ved det gamle. Sikkerhetsproblemene ble fortsatt i det store og hele betrodd til selskapets ledelse. Hvis Regjeringen eller statsrådene har vært så ukjent med kritikkverdige 125 forhold som Regjeringen nå hevder, må det bety at Regjeringen tok sjansen på at selskapet ville greie å mestre sikkerhetsproblemene. Den betrodde faktisk sin skjebne i styrets hender. Det var en farlig sjanse å ta, det var lettsindig.

Etter dokumenter som nå er framlagt - jeg sikter til brevene fra de tidligere 130 statsråder Sjaastad og Holler - ser det ut som om to av Regjeringens avgåtte medlemmer ikke riktig har skjönt at de har hatt noe særlig ansvar for sikkerhetsforholdene i Kings Bay. De skriver begge i sine brev at de oppfattet premissene for stortingsvedtaket av 20. mars 1956 som en understreking av sikkerhetskravet, men det ser ut som om de har oppfattet styret i Kings Bay som 135 adressat for denne understreking, ikke seg selv. Dette kan forklare, men ikke forsvare deres senere handlemåte. Som industriminister nøyde Sjaastad seg med å sende stortingsdokumentene over til selskapet til underretning. Holler, som var industriminister da anleggsperioden var ferdig sommeren 1960, tok heller ikke særskilt opp med selskapet om forutsetningene i stortingsvedtaket var 140 oppfylt før full drift ble satt i gang.

Flertallet i felleskomiteen har heldigvis strukket seg så langt at det har akseptert at statsråden på grunn av stortingsvedtaket måtte «følge selskapets virksomhet med en aktsomhetsplikt overfor sikkerhetsspørsmålene som en 145 generalforsamling normalt ikke har verken i private aksjeselskaper eller i statsaksjeselskaper.»

Men det konkrete innhold i denne plikt greier flertallet nesten å trylle bort,
150 under henvisning til at statsråden verken kan eller bør overta det ansvarlige
styres oppgaver. Flertallet gjør omhyggelig rede for alle de enkeltheter som skal
tjene til å godtgjøre at statsråden har vist interesse for sikkerhetsproblemene på
Svalbard - både som departementssjef og som generalforsamling i Kings Bay.
Det konkluderer sin gjennomgåelse med følgende vurdering: «Det står for
155 flertallet som utvilsomt at de to industriministre fullt ut har oppfylt de plikter
som lå på dem når det gjaldt oppbygningen og driften av gruveanlegget i Ny-
Ålesund. Når det spesielt gjelder sikkerheten er det vanskelig å forestille seg hva
mer de kunne ha gjort.»

160 Jeg synes denne uttalelse vitner mer om komiteflertallets tillit til
arbeiderpartistatsråders ufeilbarlighet enn om forestillingsevne og evne til
selvstendig kritisk vurdering. Jeg har ikke det minste vanskeligheter med å
forestille meg en hel rekke forholdsregler som kunne og burde vært tatt etter
stortingsvedtaket av 20. mars 1956. Når vilkåret for gjenopptaking av driften
165 var virkelig sikkerhet, måtte det tas drastiske forholdsregler for å oppnå dette, og
det måtte ikke lenger tas noen sjanse på selskapets evne og vilje til å mestre
sikkerhetsproblemene på egen hånd.

Mange - og særlig statsministeren - har spurt: Hva kunne og burde statsråden ha
170 gjort? Jeg vil antyde noe: Hva om han hadde bedt sin kollega
kommunalministeren om å treffe de nødvendige forholdsregler i sitt
departement for å få vedtatt adekvate sikkerhetsforskrifter som måtte gjøres
gjeldende for Kings Bay før driften ble gjenopptatt? Hva om han hadde bedt
den samme kollega sørge for at Arbeidsdirektoratet ble styrket med en særskilt
175 arbeidsinspektør med stasjon i Ny-Ålesund og med gruen som eneste
arbeidsoppgave? Arbeidsinspektøren måtte utstyres med hjemmel for å gi
pålegg om øyeblikkelig driftsstans hvis vesentlige sikkerhetskrav ikke kunne
tilfredsstilles - hvis det f.eks. ikke var nok av kvalifiserte ledere i gruen.

180 Som sjef for sitt departement og som generalforsamling i Kings Bay kunne
statsråden sørge for at hver eneste en som arbeidet i Kings Bay-selskapet, fra
styrets formann til den enkelte arbeider, ble bibrakt full forståelse av at
gjenopptakingen av driften forutsatte et systemskifte - heretter hadde
sikkerhetskravene fortrinnet framfor alle andre hensyn. Han kunne ha sørget
185 for at hver eneste en var fullt klar over at heretter ville brudd på gitte

sikkerhetsforskrifter ikke bli tolerert, men medføre øyeblikkelig ansvar. Han kunne videre ha forsikret seg om at arbeiderne fikk rett til å nekte å utføre arbeid som var i strid med sikkerhetsforskriftene. Ansvarlige statsråder ville hatt
190 muligheter for å løse den oppgave som var pålagt dem i stortingsvedtaket om Kings Bay.

Man har forsøkt å banke inn i folk at det er ulykken som er hele saken, og at den søkes utnyttet politisk til mistillit. Det er ikke nødvendig å ta opp spørsmålet
195 om de forhold som behandles i stortingsmeldingen om gruveulykken og innstillingen om denne meldingen, er grunnlag nok for mistillit, for i tillegg kommer forhold som omtales også i stortingsproposisjonen om å innstille driften i Kings Bay.

200 Foran oss ligger en regning på 22 mill. kroner til dekning av gjeld i Kings Bay Kull Comp. A/S. Den samlede regning for statens drift i Kings Bay 1945-1962 beløper seg til 70 mill. kroner. Det er ikke noe vakkert tall, og særlig ikke når det presenteres sammen med Regjeringens forslag til Stortinget: «Kings Bay Kull Comp. A/S's virksomhet i Ny-Ålesund avvikles.»

205 Mens det i 1956, da man besluttet å gjenoppta driften, og ved flere anledninger har vært gitt informasjonen til Stortinget som måtte gi Stortinget det inntrykk at det var et sterkt grunnlag for lønnsom og sikker drift i Kings Bay, konstateres det nå at driftsforholdene vil bli vanskeligere enn fra først av antatt, og at
210 mulighetene for å oppnå økonomisk lønnsom drift er meget små. I rapporten fra det sakkyndige utvalg heter det til og med: «Uavhengig av dette må det henvises til at sikkerhetsmessig tilfredsstillende tilstander vanskelig kan oppnås ved de naturgitte forhold i Ny-Ålesund.»

215 Forutsetningene av 1956, som man da ble gitt grunn til å tro kunne innfris, erklæres nå for temmelig definitivt umulige å kunne oppfylle. Hvem har ansvaret for disse store feilinvesteringer? Igjen kan departement og regjering skyve ansvarsforholdet nedover i gradene, men her dreier det seg om feilvurderinger av betydelig grad som er lagt fram for Stortinget av Regjeringen
220 foran viktige vedtak om store økonomiske løft. Framtredende eksperter uttalte på et avgjørende stadium under forberedelsene og ved flere høve senere at det ikke var grunnlag for forsvarlig drift. Disse advarsler har ikke, iallfall ikke fullt ut, kommet til Stortingets kjennskap.

Det foreligger en rekke utredninger og rapporter som representerer sterke innvendinger mot de store investeringer som ble foretatt, og det er grunn til å spørre: Hvorfor ble det ikke lagt mer vekt på at ingeniør Hofseth i 1955 hadde trukket seg ut av styret fordi han ikke godtok opplegget? Hvorfor ble det ikke
230 lagt mer vekt på ingeniør Sandakers oppsiktsvekkende brev, der han sier at «dette prosjekt er et av de vanskeligste gruveforetagender jeg har vært borte i»? Hvorfor ble ikke disse vesentlige innvendinger mot driften i Kings Bay lagt fram for Stortinget? Hvorfor ble ikke dokumentene fra Store Norske lagt fram for komiteen eller for Stortinget?

235

Det sies at saksordføreren har fått vesentlige dokumenter i 15 eksemplarer. Jeg kan vanskelig legge meg bort i det private slagsmål mellom Arbeiderpartiet og de borgerlige om hva som har foregått eller ikke foregått i komiteen, men jeg sitter igjen med det inntrykk at her er det på mange områder gjort forsøk på å unngå
240 at dokumenter som man ikke likte, kom til opposisjonens kunnskap.

«Arbeiderbladet»s hjerteskjærende tittel over en lederartikkel som kommenterer forholdet med det komitemedlem som har fått sykepermisjon og ikke kan huske at disse dokumentene kom til Stortinget, var «jakt på et
245 menneske». Jeg vil ikke delta i jakt på noe menneske, men det er et faktum at viktige dokumenter må være tilbakeholdt, og vel å merke: disse rapporter var oversendt Industridepartementet, og her er det visst ingen tvil om at de er mottatt.

250 Så har det vært sagt at det her i en viss utstrekning dreier seg om dokumenter, rapporter og synspunkter fra folk som hadde forretningsmessige interesser i det konkurrerende firma Store Norske. Jeg kan ikke godta den innvendingen. Det var ingen grunn til at disse synspunktene ikke skulle få komme fram og tas med i vurderingen for det de var verd.

255

Jeg må gjenta hva jeg sa i debatten om Koksverket at selv om det i Stortinget er en borgerlig opposisjon som er negativ til samfunnseide bedrifter, er det galt og i strid med demokratiet å underslå opplysninger, selv om disse opplysninger kan bli brukt av de borgerlige i agitasjonen mot statsdrift. Jeg mener at mindretallet
260 åpenbart må ha mye rett i sin skarpe konklusjon i innstillingen om proposisjonen.

Selv om de mest tåpelige Libertas-organer i dette land forståelig nok griper

265 hendingene i Kings Bay med begjærlighet og vil felle en dom over prinsippet
samfunnseid industri kontra privatkapitalistisk, er det ikke dette som er
grunnlaget for Stortingets behandling.

Hvis noen vil felle en dom, kan det ikke bli noen dom over prinsippet om
270 samfunnets aktivitet i industrireiseing, men bare en dom over statsdrift slik den
har vært gjennomført i Arbeiderpartiets regi, og - så vidt jeg forstår - i de fleste
tilfelle med de borgerlige partiers tilslutning her i Stortinget.

Det er innført et direktør- og embetsvelde. Statsbedriftenes styrer består for det
275 vesentlige av arbeiderpartistørrelser og direktører fra det privatkapitalistiske
næringsliv - «de handlekraftige menn», som statsråd Holler uttaler seg så
rosende om.

Av alle de sjokk som vi kan ha fått i denne sak av de ting som er blitt lagt fram,
280 var det kanskje det største å få opplyst at en kapitalistisk direktør kan bli
formann i en viktig statsbedrift selv etter å ha vært dømt til fengsel i 60 dager og
en bot på 30 000 kroner for skattesvindel. Når slikt overhodet kan forekomme,
er det en hån mot de arbeidere som i god tro vedtar resolusjoner om
Regjeringens påståtte industripolitikk i arbeiderbevegelsens ånd.

285 Summerer en opp alle sider ved denne sak og koksverksaken, kan en med dyp
beklagelse konstatere: Her må det være gjort mye for å bringe statsdrift og
arbeiderbevegelsens prinsipper i vanry.

290 Og det bringer meg over på sommerens store ønskeplate: Arbeiderpartiets
industripolitikk og våre samfunnseide bedrifter. Man har søkt å skape det
inntrykk at Arbeiderpartiet har reist tallrike nye bedrifter i samfunnsmessig regi,
i sterk motstand mot de arbeiderfiendtlige borgerlige partier. Utenom
Koksverket som er under reisning i Rana, er det ikke reist noen nye
295 statsbedrifter siden 1952.

Statsministeren talte i dag om gradvis omforming av vårt samfunn til et
sosialistisk samfunn. Ja, det skal være visst. Her går det gradvis.

300 Når fagforeningene uttaler seg om behovet for å skape samfunnseide bedrifter
med sikre arbeidsplasser, så er det ikke det direktør- og embetsvelde vi nå har, de
tenker på eller slutter opp om. Det er gjennomføringen av et industrielt

demokrati i statsbedriftene som fagbevegelsen i dag krever. Det er lenge siden vi
305 har hørt noe særlig fra Regjeringen om dette. Man har følelsen av at dette
konstant, på det tiende året, skulle være under utredning, og at intet ville skje.
Det gleder meg at den situasjon Regjeringen er i nå, i hvert fall førte til at
statsministeren i dag sa mer om spørsmålet om industrielt demokrati enn han
pleier å gjøre - og kanskje enn han hadde tenkt å gjøre.

310 Jeg antydde etter at man hadde drøftet forholdene omkring stortingsmeldingen
om ulykken, at mange ville spørre: Er dette nok til å uttrykke mistillit til en
regjering? Og jeg kunne ha stilt det samme spørsmålet etter å ha drøftet også de
ting proposisjonen dreiet seg om. Det er ikke nødvendig å gi uttrykk for noe
315 standpunkt i dette spørsmålet, for her er det mer. Det gjelder Regjeringens
opptreden overfor Stortinget de siste dagene før Stortinget skulle vært oppløst.
Det hadde vært noen harde dager. Vi hadde hatt saker der det var større
motsetninger enn det pleier å være i dette ellers så fredelige Storting. Det var
sjømannspensjonen, det var NATO-møtet i Ottawa, og i begge disse saker
320 opptrådte etter mitt syn vedkommende statsråder ikke med blanke våpen.
Endelig var det altså koksverksaken den 18. juni, da det forelå to forslag om
skarp påtale mot industriminister Kjell Holler. Denne sak griper direkte inn i og
må ses i sammenheng med den sak vi behandler i dag. Jeg beklager at statsråd
Holler ikke er til stede her i dag. Jeg tror det er flere som gjør det, men jeg var
325 den eneste som allerede den 21. juni i fjernsynsdebatten stilte spørsmålet: Er det
ikke riktig at han ikke innvilges avskjed, slik at han kan stå til rette og stå til
ansvar i Stortinget?

Ved den begrunnelse statsråd Holler gav, løp han fra det ansvar mange av oss
330 mener han har, og statsministeren lot ham løpe fra ansvaret. Hva det egentlig
ligger i hr. Hollers begrunnelse for at han gikk, var at han ikke ville stå i veien for
en objektiv gransking. Dette er jeg senere blitt sterkt i tvil om. Jeg sikter til at
han direkte engasjerte seg i offentlig debatt i ett av de klareste partsinnlegg som
er levert i denne saken, da han spilte en topprolle på Arbeiderpartiets
335 industrikonferanse. Hva skal man si om statsministerens opptreden i denne
forbindelse? Først lar statsministeren Kjell Holler gå av fordi avgangen skal sikre
en upolitisk gransking. Noen uker senere trekker partiformannen, statsminister
Einar Gerhardsen den samme Holler fram i lyset og lar ham være med å
utarbeide en uttalelse om selve saken. Til overmål skjer dette sammen med den
340 nye industriministeren. Hadde ikke saken vært så alvorlig, kunne man her
filosofere mye omkring et kjent dobbeltmenneske.

Statsministeren uttalte i Stortinget den 20. juni at Regjeringen gjorde rett i å la
345 Stortinget drøfte koksverksaken og holde seg til den, og at koksverksaken ikke
hadde noen sammenheng med Kings Bay-saken. Statsministeren fant ikke noe
galt i at han og hele hans regjering hadde solidarisert seg med industriministeren
trass i at de hadde kjennskap til Kings Bay-rapporten, og hvor alvorlig den var.

350 Jeg erklærte meg den gang straks uenig med statsministeren, og jeg er det
fremdeles. Jeg forstod statsministeren da han under koksverkdebatten stilte
kabinettspørsmål. Slik de borgerliges forslag var formet, hadde han et visst
grunnlag for det. Men jeg var ikke den gang klar over at statsministeren var kjent
355 med granskingskommisjonens rapport om Kings Bay, og hvor dypt alvorlig
denne var nettopp for den statsråd som statsministeren erklærte seg solidarisk
med. Ja, ikke bare det, vel vitende om granskingsrapporten som 2 dager etter
fikk Holler til å gå av frivillig, erklærte statsministeren at Kjell Holler var
eksponenten for Arbeiderpartiets industripolitikk.

360 Koksverket og Kings Bay var begge saker som kunne føre til mistillit til
industriministeren, kanskje til regjeringskrise. Men det var en sjanse til å komme
gjennom dem ved at koksverksaken ble sett isolert, og at Holler så frivillig gikk
av på Kings Bay. Om Stortinget den 18. juni hadde vært kjent også med Kings
Bay-rapporten, måtte det ført til Hollers fall, kanskje også til Regjeringens fall,
365 hvis statsministeren da hadde våget å kalle Holler eksponenten for
Arbeiderpartiets industripolitikk.

Tønseth-kommisjonens rapport skulle vært offentliggjort fredag 21. juni. En
blir aldeles oppgitt ved dette opplegg. Avisene skulle bringe rapporten akkurat
370 den morgen det var for sent for stortingsrepresentanter å ta ordet i Stortinget.
Hvis ikke dette var vondt ment, var det dumt ment, og da er det ikke bedre.

Først var det problemet med å få stensilert 60-70 sider i
Kommunaldepartementet. Det måtte ta 1 uke, slikt som i Stortinget gjøres på
375 noen timer. Dernest et mer seriøst forsøk på å forklare dette i
stortingsmeldingen at Regjeringen møysommelig måtte utarbeide en
stortingsmelding eller en proposisjon før det kunne oversendes til Stortinget.
Dette var utflukter etter mitt syn.

380 Kunne så Regjeringen vite at Stortinget var så interessert i denne rapporten? Det

385 var nettopp det Regjeringen måtte vite. Det var en usedvanlig stor interesse for denne saken, ikke minst i Senterpartiet, som fikk to av sine representanter stemplet som politiske likrøvere i arbeiderpartipressen på grunn av sin interesse for omstendighetene omkring sikkerhetsforholdene i Kings Bay.

390 Ingenting av det som har skjedd etter det dramatiske møte i Stortinget 20. juni, har kunnet redusere det inntrykk jeg fikk den gang, dette at det ble manøvrert bevisst og utillatelig for å unndra viktige ting fra Stortingets oppmerksomhet. For ikke å snakke om de uriktige opplysninger som ble gitt av enkelte den kvelden, på samme måte som statsrådene i interpellasjonsdebatten den 28. februar gav en framstilling av forholdene omkring Kings Bay som er kommet i et mildest talt underlig lys når vi nå har fått sett de bakgrunnsdokumenter som Arbeidsdirektoratet hadde sendt statsrådene.

395 Det er et krav fra mange i dag om at vi ikke må få noe politisk systemskifte. Jeg har undret meg på: Hvilket system er det man frykter skal bli endret til hvilket system? Hvori skulle et systemskifte bestå om vi nå skulle få en borgerlig regjering? Jeg vet at Høyre ønsker å selge noen aksjer, men forslag om det samme var vitterlig lagt fram av Arbeiderpartiet og ble først trukket tilbake midt under denne krisen, samtidig med at Regjeringen gav opp å kjøpe aksjer i Store Norske. 1-1! Men ellers? Når man søker å innbille folk at det nå er alvorlig fare for en borgerlig og arbeiderfiendtlig regjering, så bør man søke å føre sannhetsbevis for at Arbeiderpartiets politikk i vesentlig grad har atskilt seg fra disse arbeiderfienders politikk.

410 Hvilken kamp har foregått i Stortinget mellom arbeiderfiendene og arbeidervennene? Jeg tilbød en faglig tillitsmann en helside i den avis jeg er med å redigere - «Orientering» - for å redegjøre for denne kamp. Han har ikke benyttet seg av tilbudet. Jeg venter nå spent på Arbeiderpartiets talere videre i debatten.

415 I mellomtiden må jeg få minne om at jeg gjentatte ganger i Stortinget har påpekt at det har foregått et intimt og direkte samarbeid mellom arbeidervennene og arbeiderfiendene. Ordet borgfred har vært benyttet om dette samarbeid, og det er ikke jeg som har oppfunnet ordet.

Men i sommer, hardt trengt som Arbeiderpartiet var, kom det åpne erklæringer om dette samarbeid såvel fra statsministeren som fra hr. Bratteli, som er

nestformann. De viste i taler og artikler til at det faktisk hadde eksistert en regulær samarbeidsavtale mellom Arbeiderpartiet og de borgerlige. I Odda sa statsministeren følgende: «Forutsatt at de fire borgerlige partier opptrer samlet mot Arbeiderpartiet, vil det i dag stå 74 mot 74, og de to stemmene fra SF vil da bli avgjørende. Etter valget i 1961 var Arbeiderpartiet og de fire borgerlige partiene enige om at de to SF-representantene ikke måtte få spille en slik sentral og avgjørende rolle i norsk politikk. Dette har vært grunnlaget for samarbeidet mellom Regjeringen og Stortinget like til det siste.» At det her ikke var samarbeidet mellom Regjeringen og SF han tenkte på, kan jeg underskrive.

Dette nødskriket til de borgerlige partier om ikke å glemme at man var enig om dette samarbeid, er avslørende, synes jeg, for et parti som samtidig sender et nødskrik til fagbevegelsen om at de borgerlige truer med systemskifte og arbeiderfiendtlig politikk. Og det burde fortelle arbeidsfolk at vel har vi en arbeiderpartiregjering, men noen arbeiderregjering har vi ikke hatt på lenge. For hadde vi det hatt, ville det ikke ha kunnet eksistere noen samarbeidsavtale med de borgerlige.

Den regjering som nå søker støtte hos arbeidsfolk for sin industripolitikk, har utnevnt en ny industriminister. I Wall Street sa han til de forsamlede kapitalister: Se ikke med mistanke på oss sosialister. -

I sin glede over denne utnevnelsen skrev «Aftenposten»: «Det vakte . . . adskillig oppsikt da han i en tale i New York kunne fortelle at den norske regjering ikke har noen planer om ytterligere nasjonalisering av industrien i Norge. Trygve Lie kunne fortelle at den norske regjering ville bygge på det private initiativ som hoveddrivkraft . . .

. . . spørsmålet om konsesjonslovene og utbyttebegrensningen skulle bli drøftet i hvert enkelt tilfelle.»

«Aftenposten»s kommentar til dette var slik: «Det var god borgerlig politikk. Det har vært Høyres linje gjennom mange år.»

Skipsrederorganet «Norges Handels og Sjøfartstidende», som har vært nevnt så ofte av Arbeiderpartiet her i dag, uttrykte sin glede slik: «Trygve Lie - FN-generalsekretæren - fylkesmannen - industriambassadøren - som vi nesten hadde glemt var sosialist og partimedlem, ja, som vi faktisk i tankene har lekt med som

460 statsminister i en samlingsregjering.»

Jeg vet ikke om det her var borgerlig samlingsregjering det var tenkt på.

465 «Sjøfartstidende» gav uttrykk for at det ville bli vanskeligere å uttrykke mistillit til en regjering med Trygve Lie som industriminister. Og det var vel også dette som var meningen med utnevnelsen: Å gjøre et offer til de borgerlige så de kunne overse Kings Bay-sakens fakta og vende tilbake til den koselige borgfred med regjeringspartiet. Også dette forteller at vi ikke har noen arbeiderregjering i Norge.

470 En ting slo meg under statsministerens innlegg i dag. Hvordan har han kunnet samarbeide så intimt med disse borgerlige partier som han nå har oppdaget rommer et slikt hav av ondskap som man må få inntrykk av etter hans tale? Samtidig med at han klamret seg til borgfredsavtalen, truet statsministeren med 475 en skjerpet politisk strid i Norge. At truselen var alvorlig ment, går fram så vel av hans presse som hans tale i dag. Det er vel ingen fordel for vårt demokrati om vi får en skjerpet strid som gir seg slike utslag. Men jeg synes ikke at det ville være av veien om vi til avløsning av borgfreden og det intime samarbeid mellom Arbeiderpartiet og de borgerlige fikk en skjerpet politisk strid. Og da ikke en 480 politisk strid som bygde på kamp om taburetter, men en strid om viktige politiske spørsmål.

Om Arbeiderpartiet i Stortinget vil gå til kamp for arbeiderbevegelsens merkesaker, så vet Arbeiderpartiet at de nødvendige to stemmer vil gi det flertall 485 i Stortinget.

Jeg har vært inne på hvor lite det egentlig ligger i påstanden om at Arbeiderpartiet har ført en så aktiv politikk når det gjelder reising av bedrifter. Industripolitikken til Arbeiderpartiet har også en annen side som i denne 490 stortingsperioden har vært langt mer framtrедende: Fullt medlemskap i Fellesmarkedet, dvs. godkjenning av en industripolitikk som bryter med de fleste av arbeiderbevegelsens prinsipper, salg av Findus-bedriften i Hammerfest. SF var alene i Stortinget om å kreve fulgt arbeiderbevegelsens industripolitikk på dette område, men det må jo sies at både når det gjelder Fellesmarkedet og 495 Findus-saken, var det en rekke borgerlige som stemte for og opptrådte mer i pakt med arbeiderbevegelsens industripolitikk enn Arbeiderpartiet selv. Og denne industripolitikk ble også glimrende demonstrert da statens fryseri i

500 Melbu ble solgt til en skipsreder i fjor høst mot de sedvanlige to stemmer i Stortinget.

Jeg har ikke taletid nok til å fortsette med å nevne alle de vesentlige politiske avgjørelser i Stortinget der Arbeiderpartiet og de borgerlige har stått sammen som en mur, og der SF har vært alene om et sosialistisk standpunkt.

505 I tillegg til mange andre spørsmål, særlig i den økonomiske politikk, har borgfreden gjort seg sterkt gjeldende i utenriks- og forsvarsspørsmål. Høyre har nå synt tendenser til å ville rykke fra de andre og stille enda sterkere krav om militærbevilgninger, men opp til foreløpig 1 600 millioner kroner i året har 510 iallfall Arbeiderpartiet og de borgerlige dratt forsvarsbyrdene i skjønn forening.

Jeg ser til og med at lønnsoppgjøret er trukket inn i debatten. Årsaken til arbeidsgivernes harde holdning i år, deres lockout-trusel og det svake resultat for titusener av lønnstakere skal etter hva det påstås, skyldes Sosialistisk Folkeparti, 515 som har gitt de reaksjonære krefter i vårt land blod på tann.

Svaret er så enkelt. Opplegget til årets lønnsoppgjør ble gitt av lønns- og prisminister Karl Trasti i finansdebatten 6. november i fjor: « . . . at det i norsk økonomi ikke er plass for nevneverdige inntektsforbedringer i 1963.»

520 I den agitasjon som fulgte fra arbeidsgiverne, hørte vi bare et ekko av hva arbeiderpartistatsråden hadde sagt; de fulgte den linje han hadde trukket opp.

Det er borgfreden i norsk politikk mellom de borgerlige og dem som har sviktet 525 arbeiderbevegelsen, som har gitt de konservative blod på tann, som har skapt grunnlaget for det reaksjonære stormløp vi har vært vitne til - og er vitne til.

En hovedmålsetting for Sosialistisk Folkeparti i Stortinget har jeg gjentatte ganger formulert slik: Det er sosialistisk flertall i Stortinget - hvis 530 Arbeiderpartiet vil. Men Arbeiderpartiet har ikke villet, til tross for at valgresultatet i 1961 hadde en klar venstretendens og burde ha påvirket Arbeiderpartiet til det motsatte av den politikk det har ført.

Blant alle de spørsmål jeg har måttet stille meg i denne saken, er også dette:

535 Hvor ligger den vesentligste forskjell mellom den såkalte arbeiderregjering vi nå

har, og en eventuell borgerlig samlingsregjering, der Høyre ville spille annenfiolin? Det er nesten vondt å måtte meddele at den viktigste forskjellen
540 slik jeg ser den, er denne:

Arbeiderpartiregjeringen er enstemmig for fullt medlemskap i Fellesmarkedet, en borgerlig samlingsregjering ville ha et meget sterkt mindretall mot medlemskap i Fellesmarkedet. Forslag om medlemskap i Fellesmarkedet ville av
545 en borgerlig samlingsregjering ikke kunne bli fremmet for Stortinget uten regjeringskrise. Ha meg da unnskyldt at jeg ikke har våkenetter på grunn av de ulykker som ville kunne ramme det norske folk om man skiftet på taburettene.

Regjeringskriser er blitt en sjeldenhet i norsk politikk. Men forrige generasjon
550 var svært fortrolig med at regjeringer gikk og kom. Og var det noe parti som i sin opposisjonstid ikke hadde noen skrupler med å stemme regjeringer ned, så var det Arbeiderpartiet.

Den situasjon vi har i dag, minner litt om en situasjon som Arbeiderpartiet ikke
555 tok særlig tungt og alvorlig i 1920, da partiet stemte slik at Gunnar Knudsens venstreregjering gikk og høyreregjeringen Halvorsen fikk regjere i ca. ett år.

Arbeiderpartiets talsmann Arne Magnussen uttalte seg i tråd med hva faktisk mange sosialister tenker i dag. Han sa bl. a. : «Nu - en høireregjering ser vi
560 forsaavidt gjerne som det alltid har vist sig, at der hvor høire styrer, der gror socialismen; og en høireregjering i landet fra idag av vil lægge forholdene ganske anderledes gunstig tilrette for en socialistisk, - jeg tør ikke være saa optimistisk at si - valgseier, men betydelig fremgang ved næste valg. . . (vi) vil love høires regjering den glade kamp ved alle anledninger paa et saklig grundlag, og det kan
565 baade være en fordel, og det kan bli litt hyggeligere at sitte her i Stortinget, naar der blir større anledning til en kampbevisst og glad opposition; det er litt lummer luft nu, og lummer luft er aldrig av det gode - heller ikke i det politiske liv.»

Arbeiderpartiets Anders Buen sa blant annet: «Jeg er ikke saa bange for en
570 høireregjering. Høire er et gammelt parti, men nogen virkelig magtstilling i det norske folk vil det neppe mere faa, selv om det faar regjeringsmagten.»

Og det hadde han rett i.

575

Selv om det er mye sant i disse ord - som kunne passe i den situasjon vi har i dag - har Sosialistisk Folkeparti ingen planer om å følge i Arbeiderpartiets fotspor når det gjelder en kynisk holdning til det parlamentariske liv. Vi ønsker ikke en borgerlig regjering, selv om den ikke ville eller kunne gjennomføre noe som Arbeiderpartiet og SF var imot. Det er jo fortsatt slik at det er Stortingets flertall som bestemmer hva som skal gjennomføres, uansett hvem som har regjeringen.

Vi har gjort det klart at en eventuell borgerlig regjering ville møte et mistillitsforslag fra Sosialistisk Folkeparti straks den møtte Stortinget.

Alt i fjernsynsdebatten den 21. juni uttalte jeg at en borgerlig regjering ville bli en enda dårligere regjering. Straks etter gav vi uttrykk for, som vårt beskjedne syn, at Regjeringen burde ommøbleres for å markere at den erkjente sitt ansvar iallfall for noe av det som hadde skjedd - for å markere at det iallfall var en aldri så liten grad av selvkritikk i regjeringspartiet.

Vi innbiller oss ikke at vi kan diktere regjeringens sammensetning. Men vi har som parti, representert i Stortinget selv om vi foreløpig bare er to, plikt til å stemme ut fra vår beste overbevisning og full rett til å gå inn for det vi mener er rett i enhver situasjon. Og det mener vi i denne situasjon ville være en ny regjering av Arbeiderpartiet. Dette ble bare avvist med hån av regjeringspartiet. Det var i en situasjon med ventet mistillit fra så vel de borgerlige som fra Sosialistisk Folkeparti. En regjering i en slik situasjon bør tone flagg, vise om den hører hjemme til høyre eller til venstre. Som så ofte før valgte regjeringen Gerhardsen å ta et drabelig skritt til høyre. Jeg minner igjen om utnevnelsen av Trygve Lie og ropet om samarbeidsordningen med de borgerlige i Stortinget.

I dag tok faktisk statsministeren fram ordet «sosialistisk» i forbindelse med Arbeiderpartiets politikk. Han tok faktisk fram det gamle ordet, holdt det blankpusset opp for oss, og jeg må si at det var deilig å høre ordet igjen. Det er løfterikt, men kan vi stole på at det innebærer en realitet når det ikke lenger er aktuelt å be de fagorganiserte tillitsmenn - også de kommunistiske - om hjelp?

Sosialistisk Folkepartis deltaking ved valget i 1961 svekket de borgerlige partier, som fikk en mindre andel av stemmene enn noen gang før i vår historie. Selv om Arbeiderpartiet alene var svekket, var det flere velgere bak arbeiderpartiene enn noen gang. Det var et sosialistisk flertall i Stortinget hvis Arbeiderpartiet ville det.

Da, som nå, var det vår mening at Arbeiderpartiet burde danne regjering. Vi solidariserer oss med arbeiderbevegelsen, det er dens interesser vi søker å ivareta i denne sal. Jeg er den første til å beklage at vi i denne posisjon har følt oss så altfor
620 ensomme mange ganger - mot 148. Men vår solidaritet med arbeiderbevegelsen må ikke få slike konsekvenser at vi blir en redningsplanke for politikere som selv ikke solidariserer seg med arbeiderbevegelsen, men som bruker den først når det er aktuelt med hjelp i en situasjon de selv har brakt seg i.

625 Vårt prinsipielle syn i denne saken var klart for lenge siden. I mellomtida har vi ikke tellet på knapper, men vurdert så inngående vi har kunnet, alle sakens sider, alle de dokumenter, alle de påstander og alle de argumenter som er kommet fra begge sider. Vi la også vesentlig vekt på Regjeringens og dens talsmenns egen opptreden: I hvilken grad ville noe bli erkjent og beklaget? Selvkritikk er en god
630 egenskap. I arbeiderbevegelsen har det vært lagt vekt på den. Men Arbeiderpartiet struttet i denne sak, som i så mange andre, bare av sjølgodhet som gav seg uttrykk i følgende: Det er ikke gjort noen feil på noe punkt av noen representant for Arbeiderpartiet eller dets regjering. - Jo, statsministeren innrømmet noe i dag. Han innrømmet at vi kanskje alle sammen var trette disse
635 juni-dagene da vi hadde det dramatiske møtet. Hans innlegg i dag kunne tyde på at trettheten fremdeles var der. Bare en trett mann kan argumentere slik han gjorde. Bare en trett mann kan stå og diskutere mot den norske presse i den grad som statsministeren gjorde, og man må være trett for å misbruke en ulykke i den grad han gjorde, og forsøke å påføre stortingsrepresentanter det syn at han
640 personlig eller landbruksministeren var ansvarlig for gruveulykken i Kings Bay. Ingen har uttalt seg slik at det finnes det ringeste grunnlag for en slik form for debatt fra landets statsministers side.

Statsministeren uttalte at Gustavsen skulle ha uttalt at han ikke ville ha
645 betenkeligheter med å stemme arbeiderregjeringen ned, og at jeg hadde sagt det i forbindelse med Bakkane-saken. Det er mildt sagt at statsministeren her framstilte mitt syn galt - det er meget mildt å si det. Jeg skrev en artikkel etter Bakkane-saken, hvor jeg gjentok noe som jeg skrev like etter valget i 1961, og det lød slik: «Et av Sosialistisk Folkepartis hovedkrav foran dette stortingsvalget var:
650 «Fornyelse i norsk politikk». Det betyr at partiet og partiets representanter i alle saker må følge sitt program og sin overbevisning, og at de ikke vil være med på noen form for politisk hestehandel. Denne prinsipielle holdning må også være ledetråden når partiet skal vurdere den situasjon som er oppstått med 2 SF-

655 representanter, 74 fra DNA og 74 borgerlige i Norges Storting.»

Dette var vondt å forstå for statsministeren. Han er ikke vant til representanter som følger sin overbevisning. Han er vant til et massivt flertall, som stemmer for Regjeringen uansett hva Regjeringen måtte ha foretatt seg. Jeg uttalte den gang
660 at vi ikke ville bøye oss for press fra statsministeren, som han kunne trekke fram i enhver regjeringsskise ved å solidariser seg med sine statsråder uansett. Og dette hadde skapt en ny situasjon og var en invitt til de borgerlige, mente statsministeren. Nei, det var ikke denne uttalelsen, for det synet har vi gitt uttrykk for fra første stund. Det var det nye parti som kom inn i norsk politikk
665 som skapte en ny situasjon som statsministeren overhodet ikke kan forsone seg med.

Etter valget uttalte han at vi bør møte SF i saklig debatt. Vi har svart på utfordringen og spurt når vi skal møtes. Vi vil diskutere saklig hvor som helst og
670 når som helst, men vi har ikke hørt noe fra dem.

Vi kjente ikke våre plikter som stortingsrepresentanter om vi i denne sak stemte på en måte som kunne skape uklarhet og skape tvil om at vi tar avstand fra Regjeringens opptreden i Kings Bay-saken. I denne saken er det godt gjort at
675 Regjeringen har gjort seg skyldig i vesentlige brudd på sine plikter overfor Stortinget. Det har fått alvorlige skadelige konsekvenser. Det dreier seg ikke om enkeltstående feilgrep, men om brudd som synes typiske for Regjeringens forakt for sine plikter overfor Stortinget, og framfor alt - og det legger jeg vekt på - Regjeringen har vært helt uvillig til å erkjenne berettigelsen i noe av den
680 framsatte kritikk og beklage sin handlemåte.

Vi kan stemme mot Regjeringen, og vi får en borgerlig regjering. Vel, sola vil fortsette å skinne, og potetene vil gro. De borgerlige ville finne det umulig å føre noen annen politikk enn den politikk de har støttet fra Arbeiderpartiet. De ville
685 bli felt når Arbeiderpartiet ønsket det. Ingen lystelig situasjon for de borgerlige.

Skal vi så få et borgerlig mellomspill? Vi finner ikke det nødvendig. Jeg er enig i hr. Knudsons forslag, men dette forslag er ufullstendig. Det vil - om det vedtas - framtvinge Regjeringens avgang, men det gir fra Stortingets side ingen brukbar
690 anvisning på hvordan regjeringsskisen skal finne sin løsning. Når en regjering felles av et flertall i Stortinget, vil det i ordinære tilfelle oftest gi seg selv at det politiske grunnlag for en ny regjering ligger i det flertall som stemte for

695 mistillitsforslaget. Enhver vil vite at det ikke er stillingen i dag, og det er
unødvendig å ofre mange ord på det. De borgerlige partier har sine ønsker om et
politisk systemskifte, og Sosialistisk Folkeparti har sine ønsker om en ny
politikk. Slik sammensetningen av Stortinget er - og vil være til 1965 - kan ingen
av disse diametralt motsatte ønsker tvinges igjennom mot Stortingets største
parti - Arbeiderpartiet.

700

Men den foreliggende sak er heller ingen ordinær sak. Det er Stortingets oppgjør
med Regjeringen på et saklig og institusjonelt plan - ikke et partipolitisk plan -
som har skapt grunnlaget for et flertall for mistillit til den sittende regjering.
Ytrer nå Stortinget intet annet i denne sak enn den nakne mistillit til den
705 sittende regjering, da risikerer vi at det blir gjort et politisk feilgrep når
regjeringskrisen skal løses. En parlamentarisk tradisjon sier at da skal oppdraget
med å skaffe en ny regjering gå til representanter for det flertall som brakte den
forrige regjering til fall.

710 Skal vi tro pressen, har også det borgerlige mindretall forberedt seg i den grad på
denne mulighet at ministerlisten allerede skal være klar. Mindretallet måtte vel
det. Mindretallet må jo under fullt ansvar være rede til å ta alle de konsekvenser
som måtte følge av voteringen i denne sak. Men jeg tror det er galt å påstå at de
borgerlige her ønsker å utnytte denne saken for å få regjeringsmakten. Jeg tror
715 ikke de ønsker regjeringsmakt eller innbiller seg at de vil tjene noe på det. Jeg
tror faktisk - og nå er det for en gangs skyld jeg som tror noe godt om de
borgerlige - jeg tror de føler det på samme måte som jeg: Her er det vår plikt å gi
uttrykk for mistillit. Så enkelt er det. Det må være klart, etter mitt syn, at det
ville være et feilgrep å søke krisen løst ved et regjeringsoppdrag til de borgerlige
720 partier. Den parlamentariske regel som skulle åpne for den mulighet, er en
praktisk rettesnor som kan anvendes i enkelte situasjoner som en følge av et
høyere parlamentarisk prinsipp - og dette har jeg ikke laget alene: At det skal
søkes dannet en regjering som best mulig kan oppnå tilslutning i Stortinget for
sin politikk. I den nåværende situasjon bør det være klart for alle at dette
725 prinsipp stenger døren for en borgerlig regjeringsdannelse.

Det eneste i statsministerens innlegg i dag jeg var enig i, var da han sa at de
borgerliges mistillitsforslag i andre saker, men spesielt i denne, anviser ikke noe
program for en ny regjering. Der kan statsministeren og jeg møtes. I Stortingets
730 nåværende sammensetning er der intet grunnlag for en borgerlig regjering. De
borgerlige partier kom ut av siste stortingsvalg med en svakere tilslutning blant

735 velgerne enn noensinne tidligere i norsk historie, og arbeiderbevegelsens
representanter utgjør et flertall i Stortinget. Ut fra dette grunnleggende politiske
forhold må en borgerlig regjeringsdannelse som følge av et mistillitsvotum til
den sittende regjering fortone seg som høyst urimelig og meningsløst ut fra
vanlig parlamentarisk tankegang. Som en borgerlig avis treffende har uttrykt
det, vil en slik regjering være «fallmoden 24 timer etter at den har tiltrådt». For
740 å unngå denne uheldige utgang på saken er det nødvendig at Stortinget - om
mistillitsforslaget blir vedtatt - tilkjennegir en oppfatning av hvordan
regjeringsspørsmålet bør løses.

La meg da summere opp mitt og Sosialistisk Folkepartis standpunkt:

745 Det er grunn til å regne med at det er to flertall i Stortinget som bør komme til
uttrykk i denne sak. Ut fra en saklig og ansvarlig vurdering av de forhold som er
avdekket i den foreliggende sak, bør det være et flertall i Stortinget for mistillit
til den sittende regjering.

750 Ut fra en ansvarlig og realistisk vurdering av de politiske forhold i Stortinget og i
folket bør det være flertall i Stortinget for at Arbeiderpartiet fortsatt bør ha
regjeringsmakten.

755 Jeg vil stemme for representanten Knudsons forslag, og jeg vil fremme følgende
tilleggsforslag til votering hvis representanten Knudsons forslag skulle bli
vedtatt:

«Stortinget uttaler at den oppståtte regjeringskrise best kan løses ved at det
søkes dannet en ny regjering med utgangspunkt i Arbeiderpartiets
760 stortingsgruppe.»

765 **Kilde**
Stortingstidende 1962/63, s. 4305-15.

URI
<https://www.virksommeord.no/tale/to-flertall>

770